

LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEEN LABORATORIOALAN PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOSTA

Suomen Luontopaneeli on tutustunut laboratorioalan perustutkinnon perusteiden luonnokseen ja tehnyt seuraavia huomioita ja ehdotuksia rakenteesta.

Luonnon monimuotoisuus on häviämässä kovaa vauhtia ja luontokato onkin nostettu ilmastonmuutoksen rinnalle yhdeksi suurimmista ihmiskuntaa uhkaavista riskeistä (WEF 2022). Ilmastomuutos on onnistuneesti otettu huomioon monessa yhteiskunnan toiminnassa, mutta luontokato ei ole noussut vielä riittävän hyvin esille. Ilmastomuutoksen torjunnalla on kuitenkin mahdollista aiheuttaa suurta haittaa luonnolle, mikäli luontokatoa ei ole otettu toimissa huomioon (UN 2019). Nämä ongelmat ovat toisiinsa limittyneet ja ne tulee aina ratkoa yhdessä. Tutkimusten kestävyysopinnoissa tulisi nostaa luontokadon torjunta keskusteluun aina kun ilmastonmuutoksesta puhutaan.

Tällä hetkellä osalla Suomen väestöstä on heikot mahdollisuudet ymmärtää luontokatoa ja ilmastonmuutosta ilmiönä, ja toimia tietoperustaisesti ympäristökansalaisina. Vastakkainasetteluja rakentuu helposti, mikä heikentää ympäristövastuullisen kansalaisyhteiskunnan kehitystä. Tilannetta voidaan parantaa tukemalla kattavaa ympäristökasvatustoimintaa (Ahlvik ym. 2020).

Ammatillisten perustutkimusten arvoperustan mukaan tutkimuksissa ”rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle”. Luontopaneelin mielestä tämä on hyvä ja oikea huomio, olettaen että ympäristö ymmärretään laajasti tarkoittamaan luontoa ja ilmastoa. Tulevaisuuden työelämässä ympäristöasioihin (luonto ja ilmasto) tullaan törmäämään entistä enemmän. Yritykset ja organisaatiot laskevat tulevaisuudessa hiilijalanjälkensä lisäksi myös luontojalanjälkeään (S-ryhmä 2022). Luonnon monimuotoisuuden käsitteleminen laajasti kaikissa tutkimuksissa ja tutkinnon osissa on erittäin perusteltua. On tärkeää antaa opiskelijoille valmiuksia tehdä luonnon monimuotoisuuden tilaan myönteisesti vaikuttavia päätöksiä tulevassa työssään.

Nyt arvoperustaliitteen lisäksi luonnon monimuotoisuus on mainittu vain kerran (ammatillisten perustutkimusten pakollisten yhteisten opintojen ”yhteiskunta- ja työelämäosaaminen”, kestävän kehityksen edistäminen). Tämän tutkinto-osan tavoitteet ovat hyvät, mutta ne eivät ole riittäviä laajuudeltaan kaikkien tärkeiden asiakokonaisuuksien käsittelemiseksi. Luonnon monimuotoisuus olisi nostettava erikseen kestävän kehityksen teeman alta käsiteltäväksi omana kokonaisuutenaan.

Ammatillisten perustutkimusten yhteisissä vapaavalintaisissa opinnoissa ilmastonmuutos on otettu hyvin huomioon ilmastovastuullinen toiminta opintokokonaisuudessa. Sisällöt kyseisessä kokonaisuudessa ovat monipuoliset ja tavoitteet toimivia. Vastaavanlainen kokonaisuus toimisi myös luonnon monimuotoisuuden käsittelemiseen. Koska luonnon monimuotoisuutta ei kuitenkaan ammatillisten opintojen yhteisissä osissa mainita näitä muutamia kertoja lukuun ottamatta, tulisi sen näkyä tutkimusten muissa osissa. Tutkimuksissa olisi tärkeää tunnistaa ainakin oman ammattialan keskeiset riskit luonnon monimuotoisuuden heikentämiselle, mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiselle, sekä ammatilliset mahdollisuudet vaikuttaa alan kehitykseen luonnon monimuotoisuuden tilan edistämiseksi. Lisäksi luonnon itseisarvo tulee tunnistaa.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun osalta työtehtävissä, joihin laboratorioalan perustutkinnosta valmistutaan, korostuu erityisesti työssä käytettyjen materiaalien valitseminen ja käyttö ympäristöystävällisesti. Perustutkinnon perusteissa mainitaan kemikaalien taloudellisesta käytöstä, ympäristöystävällisestä hävityksestä, sekä yleisesti jätteiden ja hävikin määrän minimoimisesta. Materiaalien käytön minimointiin on siis kiinnitetty huomiota, mutta käytettyjen materiaalien ja kemikaalien valintaa ei nosteta perustutkinnon perusteissa riittävästi esille. Opiskelijoiden oppimistavoitteena on useassa tutkinnon osassa kehitysehdotuksien tekeminen työyhteisössä

omaan työhön liittyvissä asioissa. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tämä tarkoittaa luonnonvarojen käytön pienentämisen lisäksi myös uusien ympäristöystävällisempien materiaalien, kemikaalien ja työtapojen suosimista.

Lisäksi haluamme huomauttaa, että luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta olennaisten asioiden osaaminen ja toteuttaminen käytännön työssä ei näy tutkinnon osien arviointiperusteissa. Arviointi ei pääsääntöisesti perustu tutkinnon osien sisältöjen hallintaan, vaan opiskelijan työskentelytaitoihin.

Viitattu kirjallisuus:

Ahlvik L., Boström C., Bäck J., Herzon, I., Jokimäki J., Kallio, K. P., Ketola T., Kulmala L., Lehikoinen, A., Nieminen T.M., Oksanen E., Pappila M., Pöyry, J., Saarikoski, H., Sinkkonen, A., Sääksjärvi I. & Janne S. Kotiaho. 2021. Luonnon monimuotoisuus ja vihreä elvytys. Suomen Luontopaneeli. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 1.

S-ryhmä 2022. S-ryhmä kartoittaa luontohaittansa yhteistyössä tutkijoiden kanssa. <https://s-ryhma.fi/uutinen/s-ryhma-kartoittaa-luontohaittansa-yhteistyossa-tu/3n8n8f4TmcaAkFzLS19dm>.

UN 2019. UN / Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development, (United Nations, New York, 2019).

WEF 2022. The Global Risks Report 2022 | World Economic Forum ([The World Economic Forum](https://www.weforum.org/)).